

Justis- og beredskapsdepartementet
Innvandringsavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Oslo, 01.10.2021

Deres ref: 21/3846

NOAS' hørings svar – forslag til endringer i utlendingsloven og ny forskrift – statlig tilsyn med omsorgen for enslige mindreårige som bor i asylmottak

Det vises til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev av 25.06.2021.

1. Forslag til endringer i utlendingsloven

1.1. Statsforvalteren som tilsynsmyndighet

Departementet foreslår at tilsynsmyndigheten for enslige mindreårige i asylmottak bør legges til statsforvalteren. NOAS støtter dette forslaget. Vi mener det er positivt at ansvaret for tilsyn med denne gruppen legges til et organ som er faglig og administrativt uavhengig av utlendingsmyndighetene. Vi er enige med departementets vurdering av at det er hensiktsmessig å plassere dette ansvaret hos et eksisterende organ, og at det vil være utfordringer med å etablere et helt eget tilsynsorgan, særlig sett hen til de potensielt store svingningene i antallet enslige mindreårige som bor på asylmottak. Statsforvalteren har dessuten faglig kompetanse på dette feltet da de allerede har tilsynsansvar for blant annet barnevernsinstitusjoner og omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere under 15 år.

1.2. Statens helsetilsyn som overordnet ansvarlig for tilsynet

NOAS støtter også forslaget om å gi Statens helsetilsyn det overordnede ansvaret for tilsynet, samt at Statens helsetilsyn blir klageinstans over statsforvalterens pålegg.

2. Forslag til ny forskrift

2.1. Tilsynets virkeområde

Vi støtter forslaget om at målgruppen for tilsynet er enslige mindreårige som bor i asylmottak, og at det skal føres tilsyn med overholdelsen av kravene i utlendingsloven og tilhørende forskrifter. NOAS er også enig i at tilsynsansvaret avgrenses mot spørsmål som er innenfor andre sektormyndigheters ansvarsområder, som eksempelvis Mattilsynet og Arbeidstilsynet. Vi forutsetter likevel at om statsforvalteren får kjennskap til alvorlige forhold innenfor en annen sektormyndighets område, blir dette rapportert til rette instans.

2.2. Et risikobasert tilsyn

Departementet foreslår å forskriftsfeste at statsforvalteren skal føre tilsyn med omsorgen for enslige mindreårige som bor i asylmottak etter en risikobasert tilnærming, på bakgrunn av en risiko- og sårbarhetsvurdering. Forslaget innebærer at statsforvalteren alltid skal vurdere å gjennomføre tilsynsbesøk på bakgrunn av klager, når statsforvalteren på annen måte er kjent med uheldige forhold eller når andre grunner tilsier det.

NOAS vil bemerke at det er naturlig om klager eller kunnskap om uheldige forhold følges opp med et tilsynsbesøk. Vi savner imidlertid en omtale av plan for tilsynsbesøk uten at det foranlediges av klager eller andre konkrete forhold. Det er fortsatt slik at klager skal rettes direkte til Utlendingsdirektoratet, og ikke til statsforvalteren. En kan ikke alltid forutsette at enslige mindreårige vil klage hver gang det foreligger alvorlige eller kritikkverdige forhold. En eventuell mangel på klager til UDI kan derfor ikke nødvendigvis anses som en bekreftelse på at det ikke forekommer sviktende omsorg i et mottak. NOAS mener det bør sikres at tilsynsbesøk gjennomføres med jevnlig mellomrom, eksempelvis årlig, uavhengig av om det foreligger klager eller andre kjente forhold.

Vi ser at det under *Økonomiske og administrative konsekvenser* er estimert ett tilsyn per mottak per år. NOAS er imidlertid bekymret for om det i en situasjon hvor det er grunnlag for flere besøk på ett eller flere mottak, ikke vil bli gjennomført noe tilsyn på andre mottak om det ikke er fremkommet konkrete grunner for det. Det vil i så fall være en risiko for at kritikkverdige forhold ved et mottak ikke blir fulgt opp med tilsynsbesøk fordi de enslige mindreårige ikke har fremmet en konkret klage over forholdene, noe som vil være uheldig.

NOAS anbefaler derfor at det tas inn en formulering i forslag til § 2 i ny forskrift om at tilsyn som et minimum skal gjennomføres én gang i året på hvert mottak hvor det bor enslige mindreårige.

2.3. Tilsynsbesøket

NOAS støtter departementets forslag om å forskriftsfeste at det ved alle tilsynsbesøk skal delta minst to representanter fra statsforvalteren. Det er også viktig at det, som departementet foreslår, forskriftsfestes at de enslige mindreårige skal ha rett til å snakke med de som utøver tilsynet uten at ansatte er til stede. Vi deler videre departementets syn om at tilsynsbesøket kan være varslet på forhånd, men at det også kan skje uanmeldt.

Det er positivt at departementet foreslår å forskriftsfeste at statsforvalteren skal gi de enslige mindreårige som bor i asylmottaket informasjon om at de kan ta kontakt med statsforvalteren utenom tilsynsbesøket.

NOAS noterer seg at bruk av tolk ikke er nevnt i høringsnotatet. Vi forutsetter at departementet mener det er riktig og nødvendig å bruke tolk i de sammenhenger hvor det er behov for det. Vi ber derfor departementet vurdere om en slik presisering bør inntas i ny forskrift, eller om kravene i tolkeloven § 6 er tilstrekkelige for å ivareta dette hensynet.

2.4. Tilsynsrapporten

NOAS støtter forslaget om å forskriftsfeste at statsforvalteren etter tilsynsbesøket skal utarbeide en skriftlig tilsynsrapport, som oppsummerer de viktigste funnene fra tilsynet. Vi

støtter også en forskriftsfesting av at Utlendingsdirektoratet skal offentliggjøre alle endelige tilsynsrapporter på sine nettsider.

2.5. Pålegg og klageadgang

Vi støtter forslaget om å forskriftsfeste at statsforvalteren kan gi pålegg om retting av ev. rettsstridige forhold i tilsynsrapporten innen en rimelig frist. De øvrige forslagene om bruk av pålegg støttes også, også muligheten til å gi pålegg om nedleggelse av driften dersom statsforvalterens pålegg om retting ikke antas å føre frem. Som departementet bemerker i høringsnotatet bør terskelen for et slikt pålegg legges høyt, men vi er enig i at det bør være et virkemiddel i situasjoner hvor forholdene er svært kritikkverdige og ikke blir utbedret selv etter tilsyn og pålegg fra statsforvalteren.

Det er videre naturlig å forskriftsfeste at statsforvalterens pålegg kan påklages til Statens helsetilsyn.

2.6. Utlendingsdirektoratets ansvar

NOAS er enig i departementets bemerkninger om Utlendingsdirektoratets ansvar i slike saker.

2.7. De enslige mindreåriges rettssikkerhet

NOAS støtter forslaget om å forskriftsfeste at statsforvalteren skal gi de enslige mindreårige informasjon om at de kan ta kontakt med statsforvalteren utenom tilsynsbesøket.

Departementet uttaler i notatet at «*rettssikkerheten til enslige mindreårige som bor i asylmottak styrkes gjennom forslaget her, ved at klager blir vurdert av Utlendingsdirektoratet som i dag, og ved at klager kan danne grunnlag for tilsynsbesøk.*». NOAS mener det bør være grunnlag for tilsyn dersom det kommer klager på forhold ved mottaket, med et unntak for klager som fremstår som klart urimelige, eller det er åpenbart at klagen ikke gir grunnlag for tilsyn.

2.8. Driftsoperatørens kontradiksjonsadgang

NOAS er enig i departementets omtale av driftsoperatørens kontradiksjonsadgang.

Vi takker for anledningen til å delta i høringsrunden, og vi er tilgjengelige for ytterligere kommentarer om dette skulle være ønskelig.

Med vennlig hilsen
Norsk Organisasjon for Asylsøkere

Pål Nesse
generalsekretær

Andreas Furuseth
juridisk seniorrådgiver